

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

57. An detur paruitas materiae respectu temporis excusans à mortali, si quis comedat post mediam noctem, & postea sumat Eucharistiam? Et dubitatur, quantum temporis in tali casu possit haberi pro ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

durat rota vita: Ergo; vt hoc iure, quod possidet, non possit vti; necesse est superueniat aliquod impedimentum certum; nam iuxta dicta in secunda notatione solum impedimentum dubium non est satis. Atqui in nostro casu, siue dubium sit de comestione, siue de hora comestionis, est impedimentum dubium; possessio vero iuris non possit communicari præsupponitur certa. Ergo non potest illi oblati impedimentum illud dubium. Hoc totum amplius declaratur ex solutione argumentorum secundæ sententiæ. Et hæc omnia asserit Dicaillus, loco citato, qui postea respondet ad argumenta, quæ adducuntur contra nostram sententiæ; quam præter ipsum, Layman, & Sancium à me alibi abducos, amplexi sunt me nominatim citato, doctissimus, & amicissimus Ioannes Caramuel nunc merito Episcopus Misensis, & Suffraganeus Moguntinus in *Theol. moral. lib. 3. cap. 1. disp. 1. num. 1353.* & me citato Bossius in *Mor. tom. 1. part. 2. tit. 1. §. 46. num. 1712.* & me citato Leandrus, de *Sacram. tom. 2. tract. 7. disp. 5. quest. 5.* & me citato Pasqualigus in *Praxi de Ieiun. decif. 445. & 446.* & me citato tanquam probabilem nostram sententiæ admittit Trullench, de *Sacram. lib. 3. cap. 6. dub. 5. n. 24.* & me citato Tamburinus, *Opusc. de Comm. c. 2. §. 7. num. 29.* Dicendum est itaque (siue dubium sit supra tempus, siue sit supra comestionem) posse quemlibet manè lumere Eucharistiam. Sed circa dubia proposita, præter Doctores citatos vide Spinolam *Opus. de Electione. disp. ult. sect. 6.* & me citato Auerliam de *Sacram. Euchar. quest. 8. sect. 8.*

Alibi in Resolutionibus & §. 5. not. primæ, huius Ref.

RESOL. LVII.

An detur paruitas materia respectu temporis excusans à mortali, si quis comedat post mediam noctem, & postea sumat Eucharistiam?
 Et dubitatur quantum temporis in tali casu possit haberi pro minimo?
 Et aduertitur, quod cum media nox sit tunc, & completus antecedens dies, quando sol incipit ascendere ad nostrum hemispherium, si quis nocte ex aspectu stellarum, vel aliunde scinet cognoscere eandem mediam noctem, & tempus paruum illud, in quo sol ad nostrum hemispherium accedere incipit, licet ante illud tempus sanxissent omnia horologia loci, potest absque fractione ieiunij naturalis sequentis dies comedere, & bibere usque ad illud tempus, in quo nouit solis ascensum, incepisse?
 Et an detur paruitas materia quoad cibum, & potum in ordine ad sumptionem Eucharistia?
 Et utrum cadens in flumen, & demersus casu & violenter deglutiat, & traiecit in stomachum aquam, siue in parua, siue in magna quantitate, & siue totaliter statim eiciat, siue non, censeri debeat ieiunus, ac possit recipere Eucharistiam?
 Et deducitur deglutientem casu & violenter & præter intentionem globulum ex saccharo vel alium cibum & potum sibi dormienti, vel non aduertenti in os apertum, & in guttur ab altero immissum censeri ieiunum, & posse communicare, vel celebrare eadem die, sicut cum attrahitur ad stomachum musca, aut aliud animal ex improviso intrans in os apertum?
 Idem est, si aliquid descenderet ab extra in stomachum, etiam alicuius quantitatis, ita quod homo non perciperet, vel intenderet illud deglutire, sed sicut salina descenderet in stomachum, non impediat communionem?
 Et tandem notatur, quod qui credens esse mediam noctem communicauit, poterit post mediam noctem iterum communicare, etiam si post priorem Communionem

cibum sumpserit, dummodo sit ante mediam noctem? Ex part. 10. tractat. 16. & Missa. 6. Ref. 49. alias. 48.

1. Affirmatiuam sententiæ tenet Pater Pasqualigus in *Praxi de Ieiunio. decif. 158. & 444. vbi num. 10.* sic asserit: Cum igitur non possit tempus mediæ noctis exacte obseruari, nec etiam quantum bene, vel male indicatur ab horologis, vt constat ex dictis: remanet, quod præceptum non obligat ad exacte obseruandam mediam noctem, quocumque modo nobis innotescat: sed quod sufficit quod moraliter ieiunium incipiat à media nocte seu ab illo tempore, quod moraliter habetur pro media nocte, atque adeo quod exigua pars temporis post mediam noctem mathematicum computetur pro ipsa media nocte, ita vt etiam si medium noctis mathematicum, aut vt indicatur per horologia, comedatur; aut bibatur, dummodo per exiguum tempus id fiat, postea aduersus censeri ieiunium incipere à media nocte.

2. Præterea, si continetur comestio post exiguum tempus post mediam noctem etiam indicatam per horologia, sicut comestio est diei precedentis, ita etiam paruum illud tempus, quod continuatur, additur ab ipsa comestione, vt ab operatione diei precedentis, vt moraliter censetur tempus diei precedentis: posse cum non sit dies præcedens separatum mathematicæ diei subsequenti, sed tantum moraliter, poterit operatio diei precedentis unire ad se aliquid modicum de die subsequenti; & hæc quod fiat separatio completa operatione.

3. Deique hic habet locum etiam paruitas materia: ratione cuius censeri potest non solum ieiunium naturale illius diei, quia ad modicum minimum ipsius protrahitur comestio precedentis diei. Tunc enim datur paruitas materiae excusans saltem a mortali, quando materia quæ est obiectum præcepti est diuisibilis; quia tunc exigua portio huius materiae non fundat grauem dissonantiam ad rectam rationem, & præceptum: nec tollitur substantia rei præceptæ, sed ad summum secundum quid. Sic enī comestio carniū in die ieiunij, exercitium opus feruili per exiguum tempus in die festo, anteipsum comestionis in exiguo tempore ante meridiem in die ieiunij, & alia huiusmodi, ratione paruitatis materiae excusant à mortali, & etiam à veniali, si ad aliquam causam. Vnde cum præcipitur ieiunium parua pro toto tempore illius diei, quod antecedit Eucharistiam, si aliquod exiguum de hoc tempore detraharur, ita vt non incipiat statim à media nocte, etiam paruitas materiae detrahta de tempore illius diei, quæ non erit computanda. Ita ille: & postea notat hæc subdit: Dubitari tamen potest, quantum tempus in tali casu possit haberi pro minimo. Responset debere esse solum tantum, quantum detrahitur a subsequenti die, ita tamen, vt adhuc dies cœlestat moraliter integer; alioquin si non censetur integer, neque etiam censeri poterit, quod esset seruatum ieiunium pro illa die. Hoc autem non debet esse aliqua integra hora, quia cum quilibet hora sit pars integralis diei, si vna deficiat, non erit dies integer. Hucusque Pasqualigus.

4. Sed hæc omnia licet ingeniosè excogitata sint, sunt tamen contra communem praxim Ecclesiæ: vnde prorsus videntur reicienda, & ideo rectè Pater Bossius contra Pasqualigum inuehitur in *Mor. tom. 1. part. 2. tit. 1. §. 46. num. 1732.* sic asserit: Ad hanc autem moralitatem explicandam plures conueniunt Pasqualigus, vbi etiam asserit dari posse paruitatem materiae respectu temporis excusantem à mortali, ita vt etiam si quis post exiguum tempus post me-

diam noctem etiam indicatam per omnia horologia, quae dederint omnes pulsus horae duodecimae, seu designantes, mediam noctem esse completam, comedat, ista comestio non soluat ieiunium naturale illius diei sequentis; nec fundet grauem dissonantiam ad rectam rationem, & praecipuum, nec tollatur substantia rei praecipuae, sed ad summum secundum quid. Quae tamen quoad ieiunium naturale pro communione facienda videntur contra communem praxim Ecclesiae, & usum fidelium, qui semper putarunt violari ieiunium naturale, & impediri sumptionem Eucharistiae, si post designatam mediam noctem per omnia horologia non errantia, datis omnibus pulsibus mediae horae diei antecedentis cibus, vel potus de nouo sumatur: & sicut non datur paruitas materiae quoad cibum, vel potum (vt supra ostensum est) ita iuxta consuetudinem Ecclesiae, & fidelium usum non datur paruitas materiae, quoad tempus (licet in ceteris, de quibus Pasqualigus, detur iuxta eandem Ecclesiae consuetudinem, & communem doctorum sententiam) & si post vltimum pulsuum omnium horologiorum, quae assumuntur ad indicandam mediam noctem, liceret comedere, & bibere post exiguum tempus sequens, non haberemus certam regulam mediae noctis, & seruandi ieiunium naturale pro communione, cum diuersimodè à diuersis posset tempus exiguum intelligi. Supposito igitur, quod moraliter loquendo, & iuxta communiorum existimationem, & loci consuetudinem media nox censetur completa, vltra non poterit de nouo sumi cibus, vel potus absque ieiunij naturalis sequentis diei violatione: & moralitas illa, iuxta quam attendendum est mediae noctis complementum, in eo consistere videtur, vt excludatur punctum, & indiuisibile mathematicum, sed admitatur aliqua parua latitudo, & extensio, saltem iuxta extensionem pulsuum indicantium vltimam horam diei antecedentis, & vt non teneatur quis buccellam panis, vel alterius cibi praesumptam expuere statim ac percipitur signum mediam noctem indicans. Ita Bossius, & DD. communiter. Nota tamen quod cum media nox tunc sit, & completus antecedens dies quando Sol ineipit ascendere ad nostrum hemisphaerium; si quis noctu ex aspectu stellarum, vel aliunde sciret agnoscere eandem mediam noctem, & tempus paruum illud, in quo Sol nostro hemisphaerio accedere incipit, licet ante illud tempus sonuissent omnia horologia loci, posset absque fractione ieiunij naturalis sequentis diei comedere, & bibere vsque ad illud tempus, in quo nouit Solis ascensum incepisse; nam Ecclesia obligat nos, vt nos conformemus horologiis solum in supplementum, scilicet, quia ordinariè, & communiter aliter mediae noctis cognitio non potest haberi.

Alibi in re. Ref. 146. & in alio vers. eorum annot. & infra in §. sequ. huius Ref.

5. Quod autem non detur paruitas materiae quoad cibum, & potum in ordine ad sumptionem Eucharistiae contra eundem Pasqualigum, ego satis alibi probaui, & probant communiter Doctores, & nouissimè Bernal. de Sacramentis, disp. 44. sect. 1. n. 8. vbi docet, non esse mirum, si in hoc praecipuo non detur materia leuis: nam licet modicissimus esus, aut potus in seipso spectatus, leuis sit in ordine tamen ad finem intentum, qui est reuerentia tanto Sacramento debita, & forsan etiam significatio Christi, vt nostri praecipui cibi, non est leuis, sed grauis. Sicut etiam appositio modicissimae aquae in vino confectando in se quidem leuis est; in ordine tamen ad significationem, grauis, ideoque grauius obligat: & ita me citato hanc sententiam tenet Bossius in moral. tom. 3. tit. 22. §. 1. n. 13. asserens opinionem Pasqualigi esse improbabilem.

Tom. II.

6. Dicendum est itaque, materiam huius praecipui, non esse comestionem, aut potationem leuem, sed esse ipsam sumptionem Eucharistiae, quae sumptio prohibetur, si praecessit comestio: neque enim peccat tunc quis, quia comedit, sed quia communicat postquam comedit: quae materia magni momenti est. Et ita docet Dicastillus de sacram. tom. 1. tract. 4. disp. 9. dub. 17. q. 2. n. 68. & idem me citato hanc sententiam nominatim contra Pasqualigum tenet Leandrus de sacram. tom. 2. tract. 7. disp. 5. quest. 3. & me citato nouissimè Bossius tom. 3. tit. 22. tract. 10. §. 1. n. 15. asserentes contrariam sententiam esse improbabilem. Vide etiam Martinum de San Ioseph in moral. Confess. tom. 1. lib. 3. tract. de Eucharist. n. 5. Caspensem in Cur. Theolog. tom. 2. tract. 22. disp. 9. sect. 4. n. 44.

7. Notandum est hic obiter, quod Bossius vbi supra n. 19. quaerit, vtrum si quis cadens in flumen, & demersus casu, violenter deglutiat, & traiciat ad stomachum aquam siue in parua, siue in magna quantitate, & siue statim totaliter euiciat, siue non; cenferi debeat ieiunus, vt possit recipere Eucharistiam. Et affirmatiuè contra Pasqualigum decis. 320. respondet. Probat hanc opinio auctoritate Tabienae Magistri sacri Palatii ver. communicare n. 51. vbi inter alias condiciones, quas ait requiri ad fractionem ieiunij praerequisiti ad sumptionem Eucharistiae, ponit hanc, nempe, vt deglutatur quid per modum cibi, id est ex intentione, si enim aliquid descenderet ab extra etiam alicuius quantitatis, ita quod homo non perciperet, vel non intenderet, illud deglutare, sed sicut saliva descenderet, non impediret. Ita Tabiena. Ad Doctores autem quos Pasqualigus adducit, respondet Bossius, solum asserere frangi hoc ieiunium, quando aliquid sumitur per modum cibi, vel potus, quod in hoc casu non contingit, quia per modum respirationis aqua violenter traicitur, seu potius attrahitur ad stomachum violenter, & praeter intentionem attrahentis, qui non solum non vult comedere, aut bibere, sed nec vult aquam intrare in os. Neque ex magna quantitate aquae traiecta inferitur, aut inferri potest, actionem traiciendi fuisse potationem, quia fuerit motus, quo per se primò aqua traiecta sit ad stomachum: nam aqua in hoc casu per respirationem solum attrahitur ad stomachum consequentiè, dum respirando attrahitur aër, sicut cum aqua attrahitur ad os per fistulam in aqua immersam, & licet in progressu, durante submersione post attractum aërem continuatione respirationis attrahatur successiuè multum aquae immediatè in stomachum, nihilominus semper sola respiratione, seu per modum respirationis traicitur, non verò per veram potationem. Vnde non magis frangitur hoc ieiunium ad Communionem requisitum, quam si per vim media fistula violenter alicui in os immissa, & penetrante guttur, aqua, aut alius liquor transmittetur ab extrinseco in illius stomachum praeter illius intentionem, & voluntatem, seu quocumque alio modo per vim in stomachum Sacerdotis, vel Laici infunderetur aqua, vel vinum, aut alius liquor, hoc enim casu non censetur villo modo solum ieiunium, & impediri celebrationem, aut S. Communionem: nec praesumi debet, aut potest, Ecclesiam velle excludere à celebratione, vel Eucharistiae sumptione cum, qui talem passus est vim. Itaque non videtur credibile, Ecclesiam ob talem deglutitionem aquae casuale, & respectu deglutientis merè materialem actionem, & involuntariam, & violentam velle addere afflictionem afflictio, & priuare Sacerdotem iure celebrandi, aut communicandi; & etiam in hoc casu nulla possit cogitari irreuerentia erga Sacramentum, cum talis deglutitio non fuerit

Sup. hoc lege doctrinam Ref. & 58. not. seq.

R. actus

actus moralis, nec vilo modo voluta in se, vel in aliquo actu antecedente, & fuerit traectio merè materialis, & deglutiens ad summum tantum dici possit non ieiunus materialiter, & physicè, non verò moraliter, & humano modo. Vnde ex his infert Bossius n. 21. deglutientem casu, & violenter, & præter intentionem globulum ex saccharo, vel alium cibum, aut potum sibi dormienti, vel non aduertenti in os apertum, & guttur ab altero immissum cenferi ieiunium, vt possit celebrare, vel communicare eo die: quia in his casibus traectio illius cibi, vel potus ad stomachum, non est per modum cibi, & potus, scilicet non est vera comestio, vel potatio, seu potius est per modum respirationis, scilicet respirando, & attrahendo aërem, & consequenter, seu consequentiè illum cibum, vel potum aëri annexum, & coniunctum, seu inmixtum, sicut quando attrahitur ad stomachum musca, aut aliud animal ex improviso intrans in os apertum; ipsimet enim traiciens, seu deglutiens, & natura ipsa intendit tantum refrigerium per respirationem, ipsumque respirationis motum elicere, & aërem attrahere, cui attractioni postea per accidens, & consequenter propter intimam illius coniunctionem cum aëre, & organo ipso respirationis sequitur attractio illius cibi, vel potus non soluitur hoc ieiunium, nec impeditur receptio Eucharistia.

8. Sed hæc omnia ex mente Bossij dicta esse volo; nam Cardinalis Lugo, & Pasqualigus ab eius doctrina recedunt, licet Bossius ad argumenta, & instantias Cardinalis de Lugo, & Pasqualigi conetur respondere; sed ego propter reuerentiam debitam tanto Sacramento, quidquid sit de probabilitate speculationis horum dubiorum, si in facti contingentia acciderent, puto in tali casu abstinendum esse à sumptione sacre Eucharistia.

9. Noto hinc obiter cum Bernal vbi supra n. 11. quòd si credens iam esse mediam noctem, communicet; & postea deprehendat, se communicasse ante mediam noctem, poterit post mediam noctem iterum communicare, etiamsi post priorem communionem cibum sumperit, dummodo sit ante mediam noctem, quia suo iure vteretur.

RESOL. LVIII.

An in articulo mortis tempore pestis teneatur Parochus Eucharistiam infirmis ministrare. Ex part. 5. tr. 3. Ref. 53.

Sup. hoc infra in tr. 4. Ref. 26. §. 2. cursum ad medium, & in §. vlt. ad lin. 6.

§. 1. **A**ffirmatiuam sententiam tenet Mancinus in practica visitandi infirmos, pract. 8. dub. 18. vbi docet quòd quamuis non sit necessarium simpliciter hoc sacramentum, tamen est necessarium moraliter, quia auxilium, quod per hoc sacramentum, datur, moraliter necessarium censetur ad perseuerandum in iustitia per penitentiam recuperata, & vincendas tentationes illo tempore occurrentes. Vel etiam, quia potest conferre gratiam primam, quam imperfecta penitentia prius non contulit. Et hanc sententiam docet etiam Iacobus Marchantius in candelabr. Sacram. tract. 6. de Extrema. Vnctione, lect. 3. fol. 387. Filliucius tom. 1. tract. 3. cap. 5. n. 99. & n. 100. & alij quos ego alibi adduxi, & adducit Philibertus Marchinus de bello diuino, part. 3. cap. 2. n. 2.

n. 100. & alij quos ego alibi adduxi, & adducit Philibertus Marchinus de bello diuino, part. 3. cap. 2. n. 2.

2. Sed ipse ibi n. 4. & seq. & meritò contrariam sententiam docet cum Philiarcho de officio Sacerdotis, lib. 4. cap. 3. Maiolo de irregular. lib. 2. c. 20. n. 3. Benzonio in speculo Episc. lib. 1. disp. 1. quest. 1. conclus. 6. Tabiena verb. Episcopus, n. 5. & alijs. Et ita de-

finiuit Gregor. XIII. anno 1572. die 10. Decembris. In quadam Epistola ad Cardinalem sanctæ Præsedis Carolum Borromæum, nunc inter Diuos enocatum, auditis Cardinalium votis sequentis tenoris die 10. Decembris 1577. Facta Sanctissimo relatione in Consistorio, Sanctissimus decreuit scribendas esse simpliciter literas ad Cardinalem sanctæ Præsedis, die 13. eiusdem mensis, Congregatio censuit scribendas esse literas in hanc formam. Parochi tempore pestis teneantur omnino residere in suis Ecclesijs parochialibus, & si non residere, agendum contra eos ex decreto c. 1. sess. 25. & seruata forma ibi prescripta; ministrent verò Parochianis peste iunctis sacramenta Penitentia & Baptismi per alios, licet Alciatus diceret quòd ex duobus vltimis verbis videatur prohiberi, ne Parochi etiam volentes per se ipsos, hæc duo sacramenta ministrent, tamen tota Congregatio dixit, quòd ista erat mens Sanctissimi in prohibendo hæc Parochis ad commodum Parochianorum, qui sani essent. Hi enim veritatem nollent conuerfari cum Parochis euntibus ad infirmos peste. Ita sacra Congregatio, & hæc opinio intelligenda est, vbi Parochus pestilentiam confessorum audiuit, & absoluit; secus autem si infirmus non valuit confiteri, quia amiserit loquelam, vel est stultus, vel si adsit tantum Diaconus pro administratione huius Sacramenti.

RESOL. LIX.

An Sacerdos mutus possit tempore necessitatis Eucharistiam alicui ministrare? Ex part. 5. tract. 6. Ref. 18.

§. 1. **A**ffirmatiuam sententiam docet Gratianus in disceptat. tom. 3. cap. 407. num. 6. vbi sic ait. Quamuis Eucharistia non debeat deferri ad infirmos, nisi per Presbyterum, cap. peruenit, de confessor. dist. 2. tamen stante necessitate, aut absentia, vel impedimento Sacerdotis, cum de hoc quaeritur, dixi posse concedi, vt Diaconus deferat, solus enim Sacerdos consecrare potest verbis à Christo institutis, sed consecratam administrare potest etiam mutus Sacerdos. Ita ille.

RESOL. LX.

An in articulo mortis, si alius non adsit, possit sancta Eucharistia à Sacerdote excommunicato nominatim, vel publico Clerici percipere? Ex part. 5. tract. 3. Ref. 49.

§. 1. **V**idetur negatiuè respondendum ex Resolutione in 3. part. quest. 82. art. 3. in fine, vbi sic ait. Quando periculum esset, ne aliquis moreretur sine viatico, eo quòd Pastor non adsit, nec ab eo possit peti venia, tunc quilibet Sacerdos censens non impeditus posset ministrare. Ita ille, quia licet Eucharistia sit necessaria, non tamen est ita necessaria sicut Baptismus, & penitentia, & ita non debet concedi administratio Eucharistia cum indocuita Ministri prohibiti ab Ecclesia.

2. Sed his non obstantibus, putat Zambrana de Sacram. Euchar. cap. 3. dub. 7. num. 2. quòd si infirmus periclitans possit recipere Eucharistiam, & non penitentiam, nec aliud sacramentum, vt si Sacerdos esset mutus, tunc posset licitè Eucharistiam recipere, etiam ab excommunicato nominatim, & ab alio quocumque, à quo posset recipere in tali articulo absolutionem sacramentali. Et in hoc

ANTO
Opera
Tom. I
E III